

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Plán výchovy a péče Montessori dětská skupina - DS Zázraky Netín

1. Charakteristika dětské skupiny – DS Zázraky Netín

Výchova, vzdělávání a péče probíhá v rodinném domě se zahradou v obci Netín číslo 66 na Vysočině u Velkého Meziříčí. Před zahájením provozu došlo k rekonstrukci a úpravám tak, aby splňovaly stavební, hygienické, provozní i bezpečnostní požadavky vyplývající ze zákona č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině, v platném znění a vyhlášky č. 281/2014 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz dětské skupiny, v platném znění.

Při výchově a péči klademe hlavní důraz na podporu poznávání okolního světa i sebe sama. Cílem je přirozený a harmonický rozvoj tělesného, emočního i rozumového vývoje a zdraví dětí, vedoucí k samostatné činnosti a sebeobslužnosti, vzájemné soužití a spolupráce dle pravidel a přirozený respekt, vedoucí ke svobodě a zodpovědnosti.

K naplnění těchto cílů vede cesta přes spolupráci rodiny a dětské skupiny a důsledné uplatňování Montessori principů. Je pro nás důležité, aby byly děti i rodiny přirozeně zapojené do chodu dětské skupiny (např. přípravou svačinek, péči o prostředí třídy, péčí o zahrádku apod.) a prožívaly klidné předškolní roky v bezpečném a podnětném prostředí vzájemné spolupráce, kde děti přirozeně rozvinou svůj vrozený potenciál. Rodiče se aktivně zapojují do dění dětské skupiny. Vzniká tak silná a spolupracující komunita.

2. Základní Montessori principy

- **Připravené prostředí** (kvalitní, různorodé, opečovávané)
(Intelekt se formuje na základě konkrétních představ, pomocí kontaktu s prostředím a podrobným zkoumáním tohoto prostředí.)
- **Zodpovědnost a Svobodná volba**
(Dítě si v rámci svých schopností a na základě získaných dovedností a zkušeností volí činnost a místo, kde ji bude vykonávat, popřípadě s kým bude spolupracovat. Má možnost sdílení prožitého s ostatními.)
(Úlohou průvodce je připravovat pomůcky a prostředí, včetně vedení řízených činností tak, aby dětem jejich prostřednictvím zprostředkoval zkušenosti, na jejichž základě může dítě zodpovědně a samostatně uplatňovat princip svobodné volby.)
- **Respektování senzitivních vývojových období**
(Senzitivní vývojové období je doba, kdy je dítě přirozeně naladěno na danou činnost, vnímání určitého jevu, vlastnosti apod.)
- **Koncentrace - Polarizace pozornosti, Procvičování a Zdokonalování**
(Možnost zakoušet koncentraci, opakovaně vykonávat činnost, která je dítěti pravidelně a dle plánu předložena nebo kterou si dítě samo zvolí v souladu se svým senzitivním obdobím.)

(Děti se neučí tím, že my jim něco povídáme, ale jejich vlastními zkušenostmi.)

- **Od uchopení k pochopení**

(Čím je dítě mladší, tím důkladněji a aktivně poznává materiální svět a mezilidské vztahy - konkrétně. To abstraktní přijde později.)

- **Volný pohyb a Aktivní disciplína**

(Dítě se přirozeně pohybuje podle svých potřeb, plynule přechází od jedné činnosti k druhé. Disciplína musí být také aktivní. Svoboda pohybu je v Montessori prostředí běžnou praxí a jediným omezením je vzájemné respektující chování, dodržování domluvených pravidel a řád.)

2.1.1 Připravené prostředí – Montessori třída

Pro připravené prostředí platí:

- Skladba pomůcek, výchovně vzdělávacího materiálu, odpovídá vývojovým potřebám dětí a obsahuje různorodá témata a obtížnosti
- Materiál je uspořádán do jasného řádu, ve kterém se děti snadno a samostatně orientují
- Pomůcky jsou uspořádány dle oblasti vzdělávání a posloupnosti
- Pečovatel provádí korekci množství podnětů
 - Nabídka materiálů je dostatečně pestrá – pečovatelé na základě diagnostiky materiály doplňují a obměňují.
 - Příliš mnoho podnětů ztěžuje orientaci a ruší koncentraci – pečovatelé udržují prostředí přehledné.
- Skříňka a police s Montessori materiálem jsou otevřené, volně dostupné. Na základě principu Svobodná volba mají děti možnost volit práci samostatnou, ve dvojici nebo ve skupině.
- S respektem k druhému i k sobě samému si děti vymezují svou pracovní plochu pomocí koberečků, podložek, tácků apod.
- Ve třídě je jasně vymezena elipsa jako prostor pro koncentraci a celkovou koordinaci - chůze po elipse, i pro společnou práci, řízené a skupinové aktivity.
- Každé dítě má své vyhrazené místo, kam si ukládá své osobní věci a výtvary. Učí se pečovat o svůj osobní prostor a respektovat osobní prostor ostatních.

2.1.2 Připravené prostředí – pečovatel v Montessori

Neméně důležitou složkou prostředí je pečovatel, který je obeznámen s Montessori metodou.

- Zná Montessori principy a dokáže s nimi pracovat
- Zná smysl a pracovní postupy s Montessori materiálem
- Děti provází, komunikuje s nimi respektujícím způsobem

- Podporuje a pozoruje práci dětí, je připraven pomoci, je-li třeba, a vždy, když o pomoc dítě požádá.
- Chrání koncentraci každého dítěte, vede děti k samostatnosti a zodpovědnosti.
- Zodpovídá za to, že každé dítě projde všemi činnostmi a postupy, má přehled o dosaženém stupni vývoje, dovednostech a schopnostech, které jednotlivé dítě právě dosáhlo. Připravuje podmínky, kdy díky procvičování získává dítě všechny potřebné zkušenosti.
- Vytváří společná pravidla a respektuje je.
- Je schopen se podílet na výrobě materiálu v závislosti na potřebách dětí.
- Pečuje společně se svými kolegy a dětmi o prostředí.
- Podporuje spolupráci rodiny a dětské skupiny.

Všichni zaměstnanci dětské skupiny jsou seznámeni s pravidly efektivní komunikace a využívají ji mezi sebou navzájem i v komunikaci s dětmi.

3. Metody a formy práce

- **Pozorování a analýza** individuálních potřeb a zájmů dětí s ohledem na senzitivní období, kterým dítě prochází.
- **Pozorování vývojových fází**, průběžné sledování rozvojových a vzdělávacích pokroků, které je základem pro vytváření vzdělávací nabídky a pro způsob podněcování zájmu dítěte.
- **Práce s Montessori pomůckami** a výchovnými materiály s jasným cílem, kterého je dosahováno prožitkovou formou, činnostmi zahrnujících práci všech smyslů.
- **Samostatná práce** s Montessori pomůckami a výchovnými materiály.
- **Spolupráce** dvou a více dětí s Montessori pomůckami a výchovnými materiály s jasně stanovenými pravidly.
- **Projekty** vycházející ze zájmu dětí, roční tematické projekty.
- **Situační učení**
 - přímo či nepřímo motivované pečovatelem na základě vlastní volby dítěte a pomocí aktivní činnosti (hry)
 - využívání každodenních situací a případně vytváření modelových situací jako prostředků předávání vzorů řešení, nácviku chování, získávání praktických zkušeností.
- **Spontánní sociální učení**
 - možnost a podpora spolupráce dětí různého věku s Montessori pomůckami a při hře
 - možnost a podpora spolupráce vrstevníků s Montessori pomůckami a při hře
 - podpora samostatnosti při řešení problémových situací a návrhů jejich řešení vycházejících z dětských zkušeností individuálně s každým dítětem i v poradním či komunitním kruhu na elipse.

- **Vlastní příklad pečovatele.**

4. Podmínky a organizace

4.1 Podmínky výchovy a péče

- **Materiální podmínky**

Prostor včetně vybavení je uspořádán tak, aby vyhovoval potřebám věkově smíšené skupiny dětí. Třída je vybavena nízkými otevřenými skříňkami s přehledně uspořádanými pomůckami dle oblastí včetně dětské kuchyňky. Ve třídě je dost prostoru pro spolupráci i soukromí, dostatečný prostor pro volný pohyb.

- **Životospráva**

Pitný režim je zajištěn po celý den. Děti mají k dispozici ovocný nebo bylinkový čaj a vodu. Výjimečně ovocné džusy a ovocné šťávy. Čas svačinky si může každé dítě v rámci určeného rozmezí samo regulovat. Při jídle mají děti možnost se do velké míry obsloužit samy (prostření stolu, mazání, úklid...). Ve spolupráci s pečovateli také mohou krájet ovoce či zeleninu, což je motivuje k větší konzumaci čerstvých potravin. U oběda si děti nalévají polévku a na talíř si nabírají tu část druhého jídla, u kterého je to možné. (Děti se učí přípravě pokrmů.) Vlastní příprava jídla probíhá v prostorách třídy. Tepelná úprava potravin probíhá ve výdejně a za tuto přípravu odpovídá provozní pracovník/pracovnice.)

Do konzumace jídla děti nenutíme. Přípravou a nabídkou mini porcí je motivujeme k ochutnání všech jídel. Specifika stravování jednotlivých dětí řešíme individuálně s rodiči.

Dětem je zajištěn pravidelný rytmus a řád, je respektována individuální potřeba aktivity, odpočinku a spánku. Je zajištěn dostatek volného pohybu. Ven chodíme za každého počasí.

- **Psychosociální podmínky**

Třída s kapacitou 12 dětí je věkově smíšená. Děti jsou vedeny ke vzájemné pomoci a učení se jeden od druhého. Děti a pečovatelé společně tvoří pravidla soužití, která jsou závazná pro celou skupinu – děti i dospělí. Každý má tolik osobní svobody, kolik zvládne. Pečovatelé respektují potřeby dětí, komunikují s nimi v rovnosti a klidu. Děti se učí komunikaci, vyjadřování emocí i vnitřní disciplíně.

- **Adaptační proces**

Adaptace nově přichozích dětí probíhá s ohledem na jejich individuální potřeby a věk. Délka docházky se stanovuje individuálně. Dítě a rodič se s prostorem a systémem seznámí na vzájemném setkání.

4.2 Organizace prostoru a režimu

Organizace vlastního prostoru DS

Prostor DS je rozdělen do několika částí. Ve vstupní části se nachází vybavení z oblasti jazyka a praktického života. Jsou tu stolečky k aktivitám a koutek pro výtvarné aktivity. Originální Montessori pomůcky jsou uspořádány podle jednotlivých oblastí (jazyk, smyslová výchova, matematika, kosmická výchova). Vpravo od vstupního prostoru je prostor elipsy. Pomůcky jsou uloženy v otevřených policích přístupných dětem. Vše je uloženo v jasném řádu – zleva doprava, shory dolů, od jednoduššího ke složitějšímu. Vlevo jsou další navazující prostory oblasti praktického života. Je zde místo, kde se děti stravují, připravují si jídlo, umývají po sobě nádobí. Prostor nabízí možnost a podporuje spolupráci dětí různého věku při práci s Montessori pomůckami i při hře.

Organizace denního režimu:

DS je v provozu od 6:30 do 16 hodin. Každý den je dětem zajištěn dopolední blok nerušené samostatné činnosti, který je předem připraven. Dopolední svačina je průběžná. Do denního programu pravidelně zařazujeme relaxační chvilky a zdravotně preventivní pohybové aktivity. Během celého dne dbáme na naplnění individuálních potřeb dětí – mohou si volit činnost, její tempo, délku, místo. Oporu jim poskytují společně dohodnutá pravidla.

Organizace – zajištění provozu pečovateli:

V dětské skupině pracují kvalifikované pečující osoby. Při plném počtu dětí jsou přítomni dva či více pečujících osob. Dohled nad denním režimem má na starosti vedoucí pečovatel.

Organizace činností

Při všech činnostech podporujeme:

- **Samostatnost**
- **Vlastní aktivitu dětí**
- **Uvědomování si vlastních potřeb**
- **Vyjadřování emocí**
- **Spolupráci, vzájemnou podporu mezi dětmi**
- **Respektující komunikaci**

Náplní práce pečovatele je péče o prostředí, které postupně obměňuje společně s vedoucím provozu a vedoucím pečovatelem doplňuje o další výchovné pomůcky a vybavení.

Filozofií dětské skupiny Zábraky je Montessori pedagogika. Rádi vidíme zájem rodičů o toto vzdělávání. Dítě tak má možnost rozvíjet se v připraveném a respektujícím prostředí.

DS navštěvují děti ve věku od 1 do 6 (7) let. Jedná se o věkově smíšenou skupinu dětí 1-3(2,5) a 3-6(7) let. Maximální počet dětí ve skupině je 12.

V rámci výchovné nabídky mají děti začleněnou pravidelnou výuku angličtiny. Starší děti mají 2x týdně výuku anglického jazyka. Děti pracují s materiálem, který je v anglickém jazyce. Po celou dobu pečovatel mluví anglicky. Anglicky mluvící pečovatelka v situacích, kdy je nezbytné dítěti vysvětlit danou věc nebo situaci, hovoří i českým jazykem.

Z hlediska potřeb dětí se v Montessori metodě opíráme o tzv. senzitivní fáze, kterými děti během svého vývoje procházejí. Pečovatelka pozoruje dítě při práci a podle toho, na co je dítě momentálně naladěné, je mu nabízena taková činnost, která ho uspokojuje a kterou se tak může s lehkostí v maximální možné míře naučit. Dítě má možnost vybírat si, s čím i s kým bude pracovat v případě, že respektuje pravidla a umí se rozhodnout pro smysluplnou tvořivou práci. Jestliže se mu to ještě nedaří, pečovatelka mu pomáhá se v tom osamostatnit.

5. Výchovný obsah

5.1 Obecná pravidla plánování výchovy dětí

Výchova podle principů Montessori metody je postavena na svobodné volbě činností. Děti si vybírají z nabízených pomůcek a učebního materiálu a pracují s nimi samy, ve dvojici nebo ve skupině. Učební materiály jsou uspořádány do pěti základních oblastí – praktický život, smyslová výchova, matematika, jazyk, kosmická výchova, přičemž oblast kosmické výchovy všechny ostatní oblasti podporuje.

Pečovatelky připravují na základě těchto oblastí řízené a částečně řízené činnosti tematicky zaměřené dle týdenních plánů. Na každý týden je vypracováno téma, které upravujeme dle potřeby. Stejně tak, pokud vyvstane neplánované téma, ať už ze zájmu dětí nebo dle situace ve třídě (např. vztahy mezi dětmi), zařadíme jej do plánu. Všechna témata vycházejí ze čtyř integrovaných bloků:

1. **Poznávání sebe sama** – Kdo jsem? Jak vypadám? Jak se cítím? Co je pro mě důležité? Co mám rád? Co už umím?
2. **Poznávání mého okolí** – dítě se seznamuje s bezprostředním okolím – skupina, zahrada, obec,... Děti se učí reagovat na různé situace, procvičují komunikaci a postarání se o sebe.
3. **Poznávání světa** – příroda, svět, vesmír – postupujeme od menších celků k větším, děti se seznamují se světem a se všemi zákonitostmi, které v něm panují.
4. **Poznávání lidí, kteří mě obklopují** – rodina, kamarádi – Pozornost je zaměřena na mezilidské vztahy, společenské zvyklosti, sociální dovednosti.

Integrované bloky jsou koncipovány v souladu s principy Montessori metody – od konkrétního k abstraktnímu. Dítě nejprve poznává samo sebe, pak zkoumá své bezprostřední okolí a nakonec celý svět. Aby se dítě mohlo učit, potřebuje se cítit bezpečně. Bezpečné prostředí je takové, které je známé, čitelné, s jasnými pravidly.

5.2 Doplnkové aktivity

V DS nabízíme tyto doplňkové aktivity, které vycházejí ze zájmu a potřeb dětí a umožňují jim další rozvoj:

- Angličtina
- Hudebně rytmické chvílky
- Nabídka výtvarných a rukodělných činností
- Rozšířený program určený dětem v posledním roce před nástupem do ZŠ

6. Spolupráce s rodiči

DS úzce spolupracuje s rodiči dětí, které dochází do DS. Rodiče jsou pravidelně informováni o aktuálním dění v DS, nejčastěji formou e-mailových zpráv či aktuální informací na webových stránkách, případně na nástěnce na chodbě před vstupem do tříd DS.

- Rodiče aktivně pomáhají s přípravou prostředí DS (brigády na zahradě, pomoc při zvelebování prostor v průběhu roku.
- Tým pečovatelů zprostředkovává rodičům pravidelné sdělení o pokrocích dítěte, vedoucí pečovatel společně s rodiči hledají nejvhodnější přístup k dítěti s respektem k jeho individualitě a nabízí v případě zájmu rodičům svůj náhled na situaci, možnosti řešení a své zkušenosti formou doporučení.
- V průběhu školního roku se konají společná setkání s rodinami dětí a týmem pečovatelů při konaných slavnostech, akcích.

V Netíně 31.1.2020

Schválila Mgr. Jana Procházková - předsedkyně spolku Zázraky se dějí, z.s.